

PODRECZNIK UŻYTKOWNIKA

MediaWiki W obrazkach

WIKIBOOKS.PL

(skrót)

Podstawowa idea wiki

Wiki-Wiki w języku hawajskim znaczy *szybko, szybko*.

Oprogramowanie umożliwiające uczestniczenie w tworzeniu treści przez czytelników serwisów sieciowych nie jest niczym nowym. Już systemy **BBS** dostępne w latach 80. XX w. w sieci **FidoNet** dawały możliwość pisania biuletynów, które potem mogli czytać inni. Systemy te rozwinęły się w dobie Internetu w tzw. **fora dyskusyjne** oraz **grupy dyskusyjne**. Koncepcja **wiki** jest jednak czymś z gruntu odmiennym. Zadaniem systemu **wiki** jest stworzenie platformy ułatwiającej wspólne tworzenie treści a nie wymianę opinii, wysyłanie ogłoszeń czy dyskusowanie. Istotą wiki jest praca nad tekstami o grupowym autorstwie, a nie komunikacja między ludźmi.

Na forach dyskusyjnych tworzymy przypisaną raz na zawsze autorowi wypowiedź przypominającą **e-mail**. Zwykle raz wysłanego tekstu nikt nie może poprawić. Co najwyżej można go usunąć. W MediaWiki tekst napisany przez jednego użytkownika nie jest do niego na zawsze przypisany. Każdy może w każdej chwili go poprawić lub nawet całkowicie zmienić. Co więcej, oprogramowanie umożliwia nie tylko tworzenie prostych tekstów, ale właściwie pełnych stron WWW, które mogą mieć złożoną, rozbudowaną strukturę zawierającą tabele i grafiki. Utworzone strony można ze sobą nawzajem wiązać za pomocą wewnętrznych **linków**, dzięki czemu całość tworzy spontanicznie rozwijającą się sieć połączeń, po których można później swobodnie surfować.

Aby utworzyć w Wiki nową stronę należy wpisać do okna wewnętrznej wyszukiwarki jej nazwę, po czym oprogramowanie samo zaprosi do jej napisania, o ile ktoś tego wcześniej nie zrobił. Jeśli strona istnieje, można kliknąć na górze strony zakładkę „edytuj”, w dowolny sposób zmienić treść, zapisać i... nowa wersja staje się od razu dla wszystkich widoczna.

Jest to zatem system szybkiego, a zarazem prostego tworzenia stron WWW, przy pomocy stron WWW, bez konieczności używania żadnych specjalistycznych narzędzi ani dostępu do konta na serwerze.

Można zatem powiedzieć, że wiki jest idealnym narzędziem dla zespołu ludzi pracujących nad wspólnym projektem, którego celem jest utworzenie zbioru dokumentów tekstowych ilustrowanych grafikami. Tym projektem może być wspólne pisanie podręcznika, encyklopedii, tworzenie witryny organizacji społecznej, czy nawet gromadzenie danych wywiadowczych, przy czym efekt pracy zespołu jest widoczny natychmiast, a jego członkowie mogą być rozproszeni po całym świecie i współtworzyć projekt wtedy kiedy mają na to czas i ochotę.

MediaWiki — to jeden z gotowych do zainstalowania i użycia programów, umożliwiających „postawienie” własnego serwisu typu wiki. MediaWiki powstało głównie na potrzeby **Wikipedii** i jest stale rozwijane przez grupę programistów, nad którymi czuwa **Fundacja Wikimedia**. MediaWiki jest dostępne na wolnej licencji **GPL** co oznacza, że każdy, kto ma odpowiednie środki techniczne może założyć sobie swój własny serwis oparty o to oprogramowanie. Istnieją również konkurencyjne programy realizujące ideę **wiki**, które mogą być wygodniejsze w niektórych zastosowaniach.

Etap 1: Otwarcie okna edycji

Aby zacząć pisać nieistniejący wcześniej artykuł "Krówka destylacyjna" w Wikipedii wpisałem do wewnętrznej [wyszukiwarki](#) hasło "Krówka destylacyjna" i kliknąłem na "Przejdź", a następnie na czerwony link z sugestią napisania artykułu. Otworzyło mi się puste **okno edycyjne** zatytułowane "Edytujesz: Krówka destylacyjna" (*1 na rys „edycja”*). Po kliknięciu w pole tekstowe tego okna mogłem już zacząć pisać.

Etap 2: Pisanie strony

Zgodnie z zasadami przyjętymi w Wikipedii, artykuł zacząłem od wytłuszczonej jego nazwy (2) Wytłuszczenie dokonałem przez zaznaczenie myszką tego tekstu i przyciśnięciu ikonki **B** na górze okna edycji. Na skutek tego oprogramowanie dodało po trzy apostrofy na początku i końcu tego tekstu:

```
'''Krówka destylacyjna'''
```

W ten sposób użyłem pierwszego wikikodu - **kodu wytłuszczenia**.

Następnie napisałem krótką definicję krówki destylacyjnej.

Po definicji postanowiłem napisać krótki podrozdział opisujący jej konstrukcję. Za pomocą klawisza "enter" zrobiłem pustą linię rozdzielającą definicję od początku podrozdziału i w kolejnej linii wpisałem tytuł podrozdziału, zazaczyłem go myszką i kliknąłem na ikonkę **A**. Na skutek tego oprogramowanie dodało po dwa znaki "równa się" (==) na końcach tytułu (3):

```
== Konstrukcja ==
```

W ten sposób użyłem drugiego wikikodu - **kodu tytułu podrozdziału drugiego rzędu**.

Następnie napisałem akapit omawiający konstrukcję krówki, rozpocząłem kolejny podrozdział "Zasada działania" w sposób omówiony powyżej, po czym napisałem dwa akapity tekstu. Aby akapity nie skleiły się z sobą rozdzieliłem je jedną pustą linią tekstu (6). Taka pusta linia tekstu formalnie rzecz biorąc jest też rodzajem wikikodu: **kodu nowego akapitu**.

Etap 3: Dodanie linków i kategorii

Ponownie zgodnie, z zaleceniami jakie obowiązują w Wikipedii chciałem dodać linki wewnętrzne do stron opisujących pojęcia, które są albo blisko związane z tematem mojego artykułu, albo są terminami fachowymi i wymagają wyjaśnienia.

Zacząłem od utworzenia linku do hasła "ciśnienie" (5). W tym celu zazaczyłem myszką to słowo w tekście a następnie kliknąłem na ikonkę **Ab**. Oprogramowanie automatycznie objęło to słowo podwójnym, kwadratowym nawiasem:

```
[[ciśnienie]]
```

W ten sposób użyłem trzeciego wikikodu - **kodu prostego linku wewnętrznego**.

Następnie chciałem stworzyć link do hasła "kolba". Niestety z szyku zdania, które wcześniej pisałem wynikało, że w tekście miałem słowo "kolbki". Musiałem zatem zrobić tak, aby w tekście było jako link zaznaczone kolorem niebieskim słowo "kolbki", ale aby link ten kierował do hasła "kolba". Aby tego dokonać najpierw postąpiłem tak jak poprzednio, czyli zazaczyłem słowo "kolbki" myszką, a następnie kliknąłem na ikonkę **Ab**, co dało taki efekt:

```
[[kolbki]]
```

Następnie do tak otrzymanego kodu dopisałem fragment: "**kolba**|" co dało taki efekt:

```
[[kolba|kolbki]]
```

W ten sposób stworzyłem pierwszy złożony wikikod: **kod złożonego linku wewnętrznego**.

Jak widać pierwszy człon linku przed znakiem "|" to dokładna nazwa strony do której ma on linkować, zaś drugi człon po znaku "|" to słowo podświetlone jako link w tekście. Znak "|" (tzw. pipe) znajduje się w typowej klawiaturze nad klawiszem "enter" i aby go napisać należy przycisnąć "shift".

W ten sam sposób stworzyłem wszystkie inne linki w tekście, m.in. do haseł "sprzęt laboratoryjny", "destylacja", "odbieralnik" i wszystkie pozostałe widoczne na rysunkach na str. 3.

Na koniec pozostało mi przypisać artykuł do jakiejś kategorii. Wcześniej, w kategorii chemia, znalazłem podkategorię "Aparatura chemiczna", która pasuje do mojego hasła jak ulał. Aby przypisać kategorię do hasła, na samym jego dole dodałem kod (7):

```
[[Kategoria:Aparatura chemiczna]]
```

który jest jednocześnie linkiem do strony tej kategorii i przypisuje mój artykuł do niej. Stworzyłem więc kolejny wikikod: **kod kategorii**.

Etap 4: Dodanie obrazka

Zaraz pod tytułem podrozdziału "konstrukcja" chciałem wstawić wcześniej przygotowany obrazek krowki, który wykonał dla mnie i umieścił na serwerze ktoś inny (4). W tym celu:

- kliknąłem na ikonkę "ekranik" na skutek czego oprogramowanie wpisało mi taki wikikod:

```
[[Plik:Przyklad.JPG]]
```

- zamieniłem nazwę "Przyklad.JPG" na nazwę pliku, w którym jest obrazek krowki:

```
[[Plik:Destylacja z krowka.png]]
```

- ponieważ chciałem, aby ta grafika była umieszczona po prawo i opływana przez tekst dodałem taki fragment kodu "**|right**":

```
[[Plik:Destylacja z krowka.png|right]]
```

- na koniec chciałem dodać krótki opis tego obrazka, bo istnieje zalecenie, że należy takie opisy robić; dodałem zatem taki fragment kodu "**|Destylacja z krowką**":

```
[[Plik:Destylacja_z_krowka.png|right|Destylacja z krowką]]
```

I to już jest cały, potrzebny **kod wstawienia obrazka z opisem i opływaniem z lewej strony**.

Etap 5: Podgląd

Gdy wydaje się, że strona jest już skończona, warto jeszcze sprawdzić jak wygląda przed zapisaniem. W tym celu należy kliknąć klawisz **Pokaż podgląd** (10). Oprogramowanie wyświetli wtedy nad oknem edycji wygląd strony tak jak ona ukazuje się czytelnikowi. Często się zdarza, że pierwszy wygląd strony jest niezadowolający - np. zapomnieliśmy gdzieś domknąć podwójny, kwadratowy nawias i link się nie wyświetla.

Po zauważeniu błędów należy oczywiście je poprawić i ponownie kliknąć "pokaż podgląd", aż wreszcie strona będzie taka jak oczekiwaliśmy. Stosowanie podglądu skraca **historię zmian** strony i ma też tę zaletę, że błędy, które zrobiliśmy nie zostaną na zawsze zapamiętane na serwerze jako jedna z wersji strony.

Etap 6: Zapisanie

Wreszcie, gdy wszystko wydaje się być w kodzie strony tak jak należy, pozostaje tylko kliknąć na klawisz "**zapisz**" (9), co spowoduje załadowanie napisanej strony na serwer i stanie się ona odąd dostępna dla wszystkich czytelników. Dość często zdarza się, że po zapisaniu strony, mimo wielokrotnego jej sprawdzania za pomocą podglądu, nadal są w niej błędy. Gdy je zauważymy możemy oczywiście ponownie kliknąć na **edytuj** (1) i je poprawić.

Etap 7: Obserwacja kolejnych zmian dokonanych przez innych.

Historia zmian to lista zawierająca informacje o **kolejnych edycjach** jednej strony MediaWiki. Oprogramowanie MediaWiki przechowuje wszystkie kolejne wersje każdej strony.

Mechanizm historii zmian pozwala zobaczyć każdą z tych wersji z osobna, porównać różnice między każdymi dwoma wersjami oraz daje możliwość półautomatycznego przywrócenia stanu strony do którejś ze starszych jej wersji. Osobna **Wersja strony** to jej stan po każdym naciśnięciu klawisza "zapisz", nawet jeśli w trakcie swojej edycji ktoś dokonał zamiany tylko jednej literki w tekście.

Historię zmian wywołuje się poprzez kliknięcie w zakładkę **historia i autorzy** (1). U góry listy znajduje się **narzędzie nawigacyjne** (2), które umożliwia szybkie przeskakiwanie do kolejnych fragmentów listy, w paczkach po 20, 50, 100 itd.. pozycji.

Klawisz **Porównaj wybrane wersje** (3) umożliwia wywołanie specjalnej strony, na której przedstawiana jest różnica między dwoma wybranymi wersjami.

Pod klawiszem "Porównaj..." znajduje się to co najważniejsze, czyli **lista kolejnych wersji strony**. Lista ta jest uszeregowana w odwrotnym porządku chronologicznym, tzn. idąc od góry do dołu przechodzi się do coraz dawniejszych wersji strony. W projektach, w których jest wielu uczestników, niektóre strony mają czasami historie zmian o długości do kilkuset, a nawet kilku tysięcy pozycji !

Tabela wikikodu

Tabele te nie zawierają kompletnego zbioru wszystkich **wikikodów**, lecz tylko te, które się najczęściej przydają. Tabele te pochodzą ze strony mediawiki.org.^[5]

Formatowanie

Opis	Wikikod	Rezultat
<i>działa w każdym miejscu</i>		
pochyłe pismo	<code>''pochyłe''</code>	<i>pochyłe</i>
pogrubione pismo	<code>'''pogrubione'''</code>	pogrubione
Pogrubione i pochyłe	<code>''''grube i pochyłe''''</code>	<i>grube i pochyłe</i>
wyłączenie wikikodu	<code><nowiki>'wikikod' nie działa</nowiki></code>	"wikikod" nie działa
wzory matematyczne (za pomocą LaTeXa)	<code><math>\tfrac{x+1}{y^2}</math></code>	$\frac{x+1}{y^2}$
<i>działa tylko na początku linii</i>		
Tytuły sekcji różne rozmiary	<code>==poziom 2== ===poziom 3=== ====poziom 4==== =====poziom 5=====</code>	poziom 2 poziom 3 poziom 4 <i>poziom 5</i>
Pozioma linia	<code>----</code>	<hr/> <hr/>
Lista nienumerowana	<code>* jeden * dwa * trzy ** trzy i jedna trzecia ** trzy i dwie trzecie</code>	<ul style="list-style-type: none"> • jeden • dwa • trzy <ul style="list-style-type: none"> ○ trzy i jedna trzecia ○ trzy i dwie trzecie
Lista numerowana	<code># jeden # dwa # trzy ## trzy i jeden ## trzy i dwa</code>	<ol style="list-style-type: none"> 1. jeden 2. dwa 3. trzy <ol style="list-style-type: none"> 1. trzy i jeden 2. trzy i dwa
Definicja	<code>;Termin :wyjaśnienie 1 :wyjaśnienie 2</code>	Termin wyjaśnienie 1 wyjaśnienie 2
tekst preformatowany	<code>preformatowany tekst robi się spacją na początku linii</code>	preformatowany tekst robi się spacją na początku linii

Linki

Opis	Wikikod	Rezultat
Prosty linki wewnętrzny	<code>[[MediaWiki w obrazkach]]</code>	MediaWiki w obrazkach
Złożony link wewnętrzny	<code>[[MediaWiki w obrazkach spis treści]]</code>	spis treści
Link do sekcji	<code>[[#Formatowanie link do sekcji]]</code>	link do sekcji
Link zewnętrzny jawny	<code>http://mediawiki.org</code>	http://mediawiki.org
Link zewnętrzny, z opisem	<code>[http://mediawiki.org MediaWiki]</code>	MediaWiki
Link zewnętrzny, bez opisu	<code>[http://mediawiki.org]</code>	[4]
Linki interwiki	<code>[[w:MediaWiki]]</code>	w:MediaWiki
link do innej usługi niż strona	<code>[mailto:info@example.org]</code>	[5]
link do innej usługi z nazwą	<code>[mailto:info@example.org info]</code>	info
przekierowanie	<code>#REDIRECT [[MediaWiki w obrazkach]]</code>	-> MediaWiki w obrazkach
Właściwy link do kategorii	<code>[[Kategoria:Rowery]]</code>	Widoczne na dole strony
link z dwukropkiem	<code>[[:Kategoria:MediaWiki]]</code>	Kategoria:MediaWiki
przypis	<code>Widoczne na dole<ref>To jest przypis</ref></code>	Widoczne na dole ^[1]
Wywołanie przypisu	<code><references /></code>	Widoczne na dole.

Magiczne słowa (niektóre)

Słowo	Efekt
<code>__NOTOC__</code>	Spis treści nie wyświetlany
<code>__TOC__</code>	Wskazanie innego, niż typowego miejsca wyświetlenia spisu treści
<code>__NOEDITSECTION__</code>	Wyłączenie linków (edytuj) przy tytułach sekcji
<code>__NOINDEX__</code>	Strona nie będzie znajdowana przez wewnętrzną i zewnętrzne wyszukiwarki internetowe

Obrazki i media

Opis	Wikikod	Rezultat
proste wstawienie (z opisem)	[[Plik:Example.jpg Przykład]] (działa też [[Grafika:..]], [[Image:...]], [[File:...)] ale nie jest zalecane w Wikipedii)	
Link do opisu obrazka	[[[:Plik:Example.jpg]]] [[[:Plik:Example.jpg Przykład]]]	Plik:Example.jpg Przykład
Link wprost do pliku	[[Media:Example.jpg]] [[Media:Example.jpg Przykład]]]	Plik:Example.jpg Przykład
Miniaturka (wycelowana, 100 pikseli z opisem)	[[Plik:Example.jpg center thumb 100px Przykład]]	 Przykład

Tabele

Wikikod	Opis
{	początek tabeli (<i>niezbędny</i>)
+	tytuł tabeli (<i>opcjonalnie, może być tylko jeden w tabeli i musi być zaraz po rozpoczęciu</i>)
-	rozpoczęcie rzędu (<i>opcjonalne w pierwszym rzędzie</i>)
!	nagłówki kolumn (<i>opcjonalnie</i>)
	pojedyncza komórka (<i>komórki są absolutnie niezbędne!</i>)
}	zamknięcie tabeli (<i>niezbędne</i>)

Szablony

Opis	Wikikod	Rezultat
trwale powiązanie	<code>{{MediaWikiTest}}</code>	Tekst szablonu To jest przykładowy szablon
jednokrotne wstawienie	<code>{{subst:MediaWikiTest}}</code>	Tekst szablonu To jest przykładowy szablon
wyświetlenie kodu	<code>{{msgnw:MediaWikiTest}}</code>	nie da się pokazać bo rozwali tabelę
wywołanie z parametrami	<code>{{MediaWikiTest1 krowa koń}}</code>	Tekst szablonu Parametr 1 Parametr 2 krowa koń
w szablonie: sekcja nie eksportowana	<code><noinclude>coś</noinclude></code>	nie da się pokazać.
szablon podpisu indywidualnego	~~~~	Podręcznik 00:11, 6 lut 2007 (CET)

Niniejszy wydruk jest skrótem podręcznika, zawierającym jedynie rozdział 1, fragmenty rozdziału 3 i tabele wikikodu.

Aktualna, edytowalna wersja tego podręcznika jest dostępna w Wikibooks, bibliotece wolnych podręczników pod adresem http://pl.wikibooks.org/wiki/MediaWiki_w_obrazkach

Całość tekstu jest objęta licencją Creative Commons: Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - wersja 3.0-międzynarodowa:

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl>

Lista autorów utworu pierwotnego: (pseudonimy edytorów Wikibooks): Polimerek, Ajsmen91, Derbeth, Lethern, Kaceper2001, Sp5uhe, Cathy Richards, MonteChristof, Stv, Krzysiu Jarzyna, Quarteris

Użyte grafiki: okładka: aut. Krzysztof Grabowicz (projekt), Tomasz Ganicz (grafika), lic. CC-BY-SA 3.0; zrzuty ekranowe z Wikipedii: aut: Polimerek, lic. CC-BY-SA 3.0; logo MediaWiki: aut. Anthere (rysunek kwiatka) i Eloquence (idea), Aka (udoskonalenia), domena publiczna wolą twórców.

Adaptacja, skład do druku i skrót: Polimerek (Tomasz Ganicz)